

آموزش عالی در غزه چگونه سر پا ایستاده است؟

تحصیل در محاصره

نظا اظهري مترجم

اکتبر ۲۰۲۳ بود که حملات رژیم صهیونیستی به نوار غزه به نهایت خود رسید تا جایی که اعتراض‌های سراسری را در دنیا به همراه داشت و حتی دانشجویان معترض در کشور های مختلف به ویژه در دانشگاه‌های آمریکا به پا خاستند و خواستار توقف این وحشیگری شدند. به رغم آتش‌بس‌های موقتی که در این بازه زمانی صورت گرفت، اما هنوز هم این تهاجم ادامه دارد و به نوعی، نسل کشی آشکار در این باریکه از کره زمین در حال رخ دادن است و عجیب‌تر این که هیچ ساز مان و نهاد بین المللی اقدامی برای مردم بی دفاع غزه و فلسطین انجام نمی دهند و همگی تقریباً فقط تماشاچی هستند. در این میان، به رغم تمام سختی ها و مشقت‌ها، هنوز آموزش و یادگیری در این خطه ادامه دارد. به رغم تداوم حملات وحشیانه صهیونیست‌ها در نوار غزه، راه‌های ابتکاری به بهانه حمایت از دانشجویان، دانشگاهیان و محققان دانشگاهی در نوار غزه همچنان ادامه دارد و به نظر می‌رسد به رغم تلاشی که صهیونیست‌ها برای نسل کشی آن‌ها انجام می دهند، اما طبق آمار، شمار دانشجویان ثبت نامی در دانشگاه‌های این کشور رو به افزایش بوده و این بیانگر شعله امید ی است که در این منطقه هنوز شعله‌ور است. در این راستا، دانشگاه ملی «نجاح» در نابلس، به منظور مشارکت با اتحادیه دانشگاه‌های مدیترانه که متشکل از ۱۸۴ دانشگاه از ۲۵ کشور است، اقداماتی را تحت عنوان «راهکارهای حمایتی آموزش فنی» (TESI) در پیش گرفتند تا به این واسطه، با پلنفرم‌های یادگیری مجازی و منابع آزاد یا اشتراکی، از دانشجویان غزه حمایت کنند.

بیش از هزار دانشجو شهید شدند

جنگ در نوار غزه، آسیب‌های جبران ناپذیری را به آموزش عالی این منطقه وارد کرد به طوری که قریب ۲۰ مؤسسه آموزشی به شدت آسیب دیدند و ساختمان ۶۰ دانشگاه نیز ویران شد. در این بین، طبق آخرین آمار ی که از سوی وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی تشکیلات خودگردان فلسطین منتشر شده، حدود ۱۱۱۱ دانشجو شهید و ۲۳۱۷ دانشجو مجروح شده‌اند. به دنبال این خرابی‌ها، بسیاری از مراکز آموزشی نوار غزه به صورت مجازی به فعالیت خود ادامه می دهند. بسیاری از ساختمان‌ها و تجهیزات نابود شده و آسیب‌های جدی متحمل شده‌اند از این رو، بسیاری از دانشجویان در نوار غزه به تحصیل در دوره‌های آنلاین مشغول هستند. از سوی دیگر، کمبود آب و مواد غذایی و قطع مداوم اینترنت هم از جدی ترین چالش های پیش روست.

شنبه ۸ شهریور ۱۴۰۴
شماره ۴۴۹۴
 فاریک‌ه‌ت‌گاندیلی
 FARHIKHTEGANDAILY.COM

فاریک‌ه‌ت‌گان‌انلاین
 FARHIKHTEGANONLINE

پروفسور کمالین کامل شعث، نایب‌رئیس هیئت امنای دانشگاه اسلامی غزه (IUG) است که پیش‌تر بین سال‌های ۲۰۱۵–۲۰۰۵ در سمت رئیس این دانشگاه فعالیت می کرد. این دانشگاه عضو انجمن بین‌المللی دانشگاه‌ها و پذیرای ۱۸۰۰۰ دانشجو و بیش از ۳۰۰ کارمند است. این دانشگاه در طول جنگ غزه در سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۰۹ و درگیری غزه و رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۱۴ هدف حملات هوایی صهیونیست‌ها قرار گرفت و اکنون به طور کامل ویران شده است. به گزارش رویترز، یکی از جانشینان «شعث» به عنوان رئیس دانشگاه، «سفیان طیه» بود که در اوت ۲۰۲۳ به این سمت رسید و به همراه خانواده‌اش در دسامبر ۲۰۲۳ در یک حمله هوایی صهیونیست‌ها شهید شد. او در توصیف محل دانشگاه گفت: «دانشگاه ماسه پر دیس دارد. پردیس مثل قلب شهر غزه، حدود ۱۰ کیلومتری از ساحل دریا واقع شده است. پردیس دوم، پردیس پزشکی است که در منطقه «نتزاریم» در لبه جنوبی شهر غزه قرار گرفته و سومین پردیس هم که به عنوان پردیس جنوبی شناخته می شود، بیشتر به دانشجویان «خان یونس» و «رفح» ارائه خدمت کرده و در مرکز «خان یونس» واقع شده است.»

او درباره فعالیت دانشگاه در شرایط کنونی جنگ و تداوم آموزش‌ها اظهار کرد: «دانشگاه ما به تدریج برای بازیابی ظرفیت خود و از سرگیری فعالیت‌های مختلف تلاش کرده است. اولین قدم این بود که به دانشجویان اجازه دهیم به اسناد بالایی وارد شوند و دانشگاه‌ها مانند گواهینامه‌ها و ریز نمرات به صورت آنلاین دسترسی داشته باشند. سپس مایک طرح آزمایشی برای آموزش الکترونیکی راه‌اندازی کردیم که به‌ادرس عمومی مورد نیاز دانشگاه شروع می‌شد. این طرح آزمایشی موفقیت‌آمیز بود و در نتیجه، آن را گسترش دادیم تا بیشتر دروس ترم‌های عادی را نیز شامل شود. به دلیل کمبود مدرس، ارائه چند درس امکان‌پذیر نبود و ما مجبور بودیم تمام دروس آزمایشگاهی و عملی را به حالت تعلیق درآوریم. باوجوداین، حدود ۹۰ درصد دروس تحت پوشش قرار گرفتند و در

نوشدا روی اروپایی درسوگ غزه

کمیته اضطراری دانشگاه‌ها در نوار غزه، صندوق بورسیه تحصیلی را با عنوان ISNAD از سوی انجمن رفاه تعاون راه‌اندازی کرده تا ۱۵۰۰ دانشجوی فلسطینی در سه دانشگاه برتر غزه، شامل الازهر، الاقصی و دانشگاه اسلامی غزه بتوانند با کمک این صندوق، شهریه‌های خود را بپردازند. این سه دانشگاه، در مجموع به ۷۲ درصد از کل ۹۰ هزار دانشجوی دانشگاهی در نوار غزه ارائه خدمت کرده‌اند. این طرح جدید، از ۴۶۰۰ دانشجوی برای ادامه تحصیلات خود و ۱۳۰۰ دانشجو برای تکمیل دوره‌های تحصیلی خود حمایت می کنند. از هدف ۱۶ میلیون دلاری برای این طرح، قریب یک میلیون و ۵۰۰ هزار دلار تا ژانویه ۲۰۲۵ و حدود ۶ میلیون دلار هم تا اگوست امسال جمع‌آوری شد. بودجه سالانه دانشگاه الازهر پیش از سال ۲۰۲۴ به رقمی بالغ بر ۲۰ میلیون دلار می‌رسید و طبق آمار، همین میزان هم تا پیش از وقوع جنگ، برای دانشگاه کافی نبود و غزه با وضعیت دشواری دست و پنجه نرم می‌کند.

در طرح UNIMED نیز که با هدف افزایش شمار دانشجویان دانشگاهی در نوار غزه کلید خورد، قرار شد بر اساس طرح افق رو ایا، از محققان غزه حمایت گسترده‌ای صورت گیرد. در این پروژه ۱۸ ماهه، قرار است در فاز نخست، بودجه‌ای یک میلیون و ۱۷۰ هزار دلاری در حمایت از ۵۰ محقق در نوار غزه ارائه شود. این طرح پیشنهادی در دست بررسی است و با مداخلاتی که قرار است انجام شود، پیش‌بینی شده که بودجه تعیین شده برای سال ۲۰۲۷ اختصاص یابد.

دانشگاه‌های غزه: زمان همبستگی نمادین گذشته است

رؤسای دانشگاه‌های غیرانتفاعی در غزه با صدور بیانیه‌ای مشترک از جامعه بین‌المللی آموزش عالی خواستند تا برای برقراری آتش‌بس پایدار در غزه تلاش کنند و برای حمایت و حفاظت از مؤسسات آموزش عالی غزه بسیج شوند. این سه دانشگاه الاقصی، دانشگاه الازهر و دانشگاه اسلامی غزه در مجموع، اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان و اعضای هیئت علمی غزه را تشکیل می‌دهند. آن‌ها اظهار کردند: «زمان همبستگی نمادین گذشته است. اکنون ما خواستار یک همکاری عملی، ساختارمند و پایدار هستیم». در بیانیه‌ای که در انتهای ماه ژوئن در یک کنفرانس غیرعلنی در دانشگاه «سواس» لندن تدوین شد، پروفیسور دکتر آیمین صبح، رئیس دانشگاه الاقصی؛ پروفیسور دکتر عمر میلاد، رئیس دانشگاه الازهر؛ و پروفیسور دکتر اسد اسعد، رئیس دانشگاه اسلامی غزه، رژیم صهیونیستی را به مدرسه‌کشی یا علم‌کشی متهم کردند، که آن را «تلاشی سیستماتیک و عمدی برای از بین بردن دانشگاه‌ها، زیرساخت‌ها، استادان و دانشجویان غزه» توصیف کردند.

تلاش هدفمند برای ریشه‌کن کردن آموزش عالی

رؤسای دانشگاه‌های غزه در بیانیه منتشر شده اعلام کردند: «تخریب دانشگاه‌ها بخشی از یک تلاش هدفمند برای ریشه‌کن کردن پایه‌های آموزش عالی در غزه است؛ پایه‌هایی که مدت‌هاست به عنوان ستون‌های مقاومت، امید و آزادی فکری در شرایط اشغال و محاصره پابر جا بوده‌اند.» آن‌ها معتقدند که این تغییر از حملات مکرر، به تلاشی برای «نابودی کامل» منتهی شده است که در چهارچوب «جنگ نسل کشی» صورت می‌گیرد. باوجوداین، آن‌ها تأکید کرده‌اند که به رغم «نابودی دانشگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، کتابسیات و کتابخانه‌ها و ترور دانشجویان و همکاران»، آن‌ها مصمم به ادامه مأموریت آموزشی خود هستند.

آن‌ها بیان کرده‌اند که بیش از یک سال است کارکنان و دانشجویان آن‌ها به رغم شرایط غیرقابل تصور وسخت، مانند «بیماران مداوم، گرسنگی، محدودیت‌های دسترسی به اینترنت و برق ناپایدار»، به مأموریت اصلی خود که تدریس است، پایبند بوده‌اند. آن‌ها در بیانیه مشترک خود، از همکاریان بین‌المللی در سراسر جهان خواستند که برای این موارد تلاش کنند:

* آتش‌پس پایدار «که بدون آن هیچ سیستم آموزشی قادر به شکوفایی نیست».
* بسیج فوری بین‌المللی برای حمایت و حفاظت از مؤسسات آموزش عالی غزه «به عنوان نهاد‌های حیاتی برای بقا و آینده بلندمدت مردم فلسطین».
* به رسمیت شناختن «مدرسه‌کشی یا علم‌کشی» به عنوان «جنگی سیستماتیک علیه آموزش» و لزوم حمایت بین‌المللی یکپارچه و استراتژیک «در همکاری با دانشگاه‌ها» برای تاب‌آوری و بازسازی زیرساخت‌ها و جوامع دانشگاهی.

آن‌ها به دنبال حمایت برای ادامه تدریس و پژوهش در دوران محاصره و مشارکت برای بازسازی بلند مدت دانشگاه‌های غزه با احترام به «استقلال بنیادی و عاملیت دانشگاهی» هستند. آن‌ها عنوان کردند: «به طور مستقیم با تعامل کنید و از مؤسساتی که همچنان مظهر زندگی دانشگاهی و مقاومت فکری جمعی در غزه هستند، حمایت کنید.» سال گذشته، مؤسسات آموزش عالی غزه یک کمیته اضطراری دانشگاهی در غزه راه‌اندازی کردند که نمایندگ سه مؤسسه و کالج وابسته‌ای است که در مجموع بین ۸۰۰ تا ۸۵ درصد از دانشجویان غزه را در خود جای داده‌اند. آن‌ها معتقدند که هدف این کمیته «مقاومت در برابر حذف دانشگاه‌ها» و ارائه «کانال‌های پشتیبانی قابل اعتماد» است.

تخریب ۵۷ ساختمان دانشگاهی وشهادت ۱۹۰ استاد دانشگاه

در ۱۰ ژوئن، گزارش منتشر شده از سوی کمیسیون مستقل بین‌المللی پژوهش سازمان ملل متحد در مورد سرزمین‌های اشغالی فلسطین، شامل اورشلیم شرقی و اسرائیل، نشان داد که رژیم صهیونیستی، «سیستم آموزشی غزه را تخریب کرده

فاریک‌ه‌ت‌گان‌انلاین
 FARHIKHTEGANONLINE

سراسر بخش‌ها، از روابط خارجی گرفته تا امور دانشجویی، ایجاد کرده‌ایم همراه شد. در میان دروس ارائه‌شده، پروژه‌های فراغ تحصیلی سال آخر هم وجود داشت که دانشجویان به صورت گروهی انجام می دادند. این گر وها در صورت برقرار بودن شرایط امنیتی مناسب، با مدرسان ملاقات می کردند. در آموزش عملی، در صورت امکان و مناسب بودن شرایط، دانشجویان پزشکی و پرستاری می توانستند آموزش بالینی خود را در بیمارستان‌ها ادامه دهند؛ دانشجویان در مدارس موقت در پناهگاه‌های اوارگان مشغول به تحصیل شدند؛ و دانشجویان مهندسی از طریق کار آموزی در شهرداری‌های محلی، کسب تجربه می کردند. در زمینه پژوهش نیز دانشگاه به تدریج فعالیت‌های علمی خود را از سر گرفت. ۷ ماهه پژوهشی داریم که همگی به صورت آنلاین فعالیت خود را از سر گرفتند. آن‌ها در حال حاضر، پذیرای مقالات ارائه شده هستند، داوری را تسهیل و پژوهش‌ها را منتشر می کنند. حتی در چنین اوضاع به هم ریخته‌ای، برخی اعضای هیئت علمی به انتشار مقالات خود در مجلات خارجی ادامه داده و تعدادی کتاب نیز در این دوره به چاپ رسیده است. باوجود این شرایط، تولیدات دانشگاهی ما همچنان ادامه دارد.

در زمینه خدمات اجتماعی، مجبور شدیم فعالیت‌های خود را محدود کنیم. باوجوداین، ۱۰ مدرسه برای کودکان دبستانی آواره راه‌اندازی کرده‌ایم که تحت نظارت یکی از استادان دانشگاه اداره می شود و پرورش است. همچنین دانشجویان پزشکی ما در بیمارستان‌ها به کار و آموزش هستند. از نظر اداری، ما همچنین وظایف اصلی را از سر گرفته‌ایم. کمیته ارتقا، بار دیگر در حال فعالیت است و به تازگی چند عضو هیئت علمی در آن، از اسنادیاری به دانشیاری و اسناد تمام ارتقا یافته‌اند. فرایندهای بازنشتگی و درخواست مرخصی برای کار جایگزین نیز با وجود شرایط وخیم در حال انجام است. به عنوان دانشگاه اسلامی غزه، مایک کمیته اضطراری برای مدیریت تمام فعالیت‌های دانشگاه تشکیل داده‌ایم و کمیته‌های فرعی را در

اینترنتی هستند که دسترسی قابل اعتمادتری را ارائه می دهند اما در بیشتر موارد، دانشجویان و کارکنان باید برای یافتن نقاطی با اتصال پایدار یا برای دانلود مطالب، ارسال تکالیف یا پیوستن به کلاس‌ها، جابجا شوند. تقریباً ۷۰ درصد دانشجویان باز هم در دانشگاه ثبت نام کرده‌اند، اما تنها دو سوم از آن‌ها می توانند دوره‌های خود را به طور منظم دنبال کنند. سایر آن‌ها نیز بسته به شرایطی که دارند، به طور پاره وقت یا نامنظم تحصیل می کنند.» «شعث» همچنین به کمک مؤسسات آموزش عالی بین‌المللی به بهبود وضعیت کنونی دانشگاه اشاره وعنوان کرد: «جامعه جهانی دانشگاهی می تواند نقش حیاتی خود را به چند شکل ایفا کند: حمایت قاطع از برقراری مجدد دسترسی به اینترنت در غزه و اعمال فشار بر رژیم صهیونیستی برای برقراری اتصال؛ حمایت از گسترش ظرفیت آموزشی با دواطلب شدن در تدریس دوره‌ها، به ویژه دوره‌هایی که در حال حاضر قادر به ارائه نیسیتم؛ کمک به همکاری‌های تحقیقاتی و اشتراک منابع؛ و ادامه افزایش آگاهی و صحبت پیرامون هدف قرار گرفتن سیستم آموزشی غزه. علاوه بر این، با توجه به نیاز فوری به حمایت از بورسیه تحصیلی، از همه دولت‌می کنیم تا در برنامه ISSD مشارکت کنند که در پاسخ به ناتوانی دانشجویان در پرداخت شهریه، به عنوان منبع اصلی در آمد دانشگاه‌های غزه، تأسیس شده است. برنامه ISSD از سوی کمیته اضطراری دانشگاه‌ها در غزه، متشکل از سه دانشگاه غیرانتفاعی آغاز شده است. هدف این پروژه تأمین بورسیه‌هایی است که به دانشجویان امکان پرداخت شهریه را می دهد. این امر، دانشگاه‌ها را قادر می سازد تا بخشی از حقوق کارکنان خود را پرداخت کرده و بدون وقفه به ادامه روند آموزش کمک می کند. ما همه را به حمایت از این صندوق تشویق می کنیم، زیرا این صندوق نه تنها به دانشجویان، بلکه به دانشگاه‌های کمک‌های حیاتی ارائه می دهد که در تلاش برای فعالیت در بحیوچه بحران تحصیلی هستند.»

رئیس این دانشگاه، پروژه‌های تحقیقاتی مشترک را به ویژه با مرکز بر مواردی چون نسل کشی، آوارگی و نیازهای فوری اجتماعی از راه‌های مؤثر دانست. به عنوان راهکار دیگر، حمایت مالی از شهریه‌ها، بورسیه تحصیلی برای دانشجویان آواره و هزینه‌های عملیاتی برای ادامه فعالیت دانشگاه‌انیز می تواند در چنین شرایطی به کمک دانشگاه بیاید.

او همچنین ادامه داد: «اهدای تجهیزاتی چون لپ تاب، سرور و ابزارهای یادگیری دیجیتال برای تداوم آموزش آنلاین الزامی هستند. علاوه بر این، پشتیبانی از بازسازی‌های آینده به منظور کمک به بازسازی دانشگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها و زیرساخت‌های دانشگاهی تخریب شده در صورت امکان از جمله تلاش‌هایی است که توانسته تا امروز دانشگاه ما را زنده نگه دارد. در این میان، در عین اقداماتی که برای نابودی آموزش عالی در غزه صورت گرفته، دانشگاه‌های ما هنوز زنده‌اند و مشارکت‌های بین‌المللی، کلید زنده نگه داشتن آن‌ها هستند.»